

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 4. septembra. (D. u.) Službeno sa javlja: Rusko bojište.

Neprizatelj se je jučer žestoko opirao na cijeloj fronti između Dnjepra i južnog ruba velike močvarne Pripijeta, te je kušao da povisi jakost svoje obrane opetovno sa protunavalama. Na doljnjem Seretu i liznu ušća ustališe su se naše čete uz žilave bore na istočnoj obali ove rijeke, čete protivnika koje izgrađuju poziciju na visini Slorterje, sjeverozapadno Sinkova, i zarobili su 2 časnika i 1400 momaka. Pred Trombovlom i Tarnopolom vladalo je razmjerno mir. Sjeverno Zaloša i istočno Brodija prodrla je vojska Böhm-Ermolijeva neprizateljsku liniju na mnogobrojnim mjestima. Šest ruskih časnika, među njima 1 pukovnik, i 1200 momaka zarobljeno je. U Volhijinju, u prostoru za zapadno Dubna i kod Olike naše se čete nalaze u borbi. Otpor Rusa još nije slabeo. Kod c. i kr. bojnih sila sjeveroistočno Pružanija nema nikakve promjene u položaju.

Talijansko bojište.

Od beskorisnih nalaza na visoravan Lavarone i tolimsku novu utvrdu, djelovanje je Talijana vidljivo popustilo, kojezi topničku paljbu bio je jučer samo pred južnim dijelom spomenute mome utvrde okraj vrvijen spomena. Neprizatelj bio je kao uvijek odličan. Isti ude stigao je danas posve rano navali, što su ju Talijani poduzeli u području Dolomita ispred Bredenske alpe protiv Ichriegela.

Beč, 5. septembra. (D. u.) Službeno sa javlja: Rusko bojište.

Rusi suprostavivši našem prodiranju u istočnoj Galiciji i u Volinskoj žestoki otpor. Ruska je nalaza na besarapskoj granici slomljena pred našim zaprijetkama, gdje je nekoliko neprizateljskih bataljuna bilo raspršeno. Istočno ušća Sereta prodrio je neprizatelj raspljuskao kao obično svojim ljudskim masama u naše streljačke vojnike, ali je bio u borbi prsa u prsa sažubjen te je ostavio u našim rukama veliki broj mrtvaca i zarobljenika. Zapadno Tarnopola izjurišale austro-ugarske i njemačke čete opsežne neprizateljske šančeve. Kod Zaloša zauzeli smo jedno rusko uporište. Istočno Brodija i u Volinskoj naša nalaza zahvaća polaganom na prostoru. Austro-ugarske su bojne sile, što vojuju u utvrđenim trokutu, zarobile u zadnjim bojnim danima oko 30 ruskih časnika i preko 3000 momaka.

Na monastiru Bužanov, što se nalazi ured ruske fronte na donjem Seretu, vije od nekoliko dana zastava sa zenevskim križem. Premda se nikako ne može smatrati vjerodostojnim, da se može poljska bolnica urediti usred bojnih položaja, ustanovljeno je u predložecem slataju osim

tođa, da su Rusi opremili monastir za jako poljsko-bojno uporište. Ne će dakle biti čuda, kad bi skorajše rusko izvješće pripovjedalo, da smo dotični monastir už sve, što je imao crveni zenevski križ, uzeli pod vatru. Neprizatelj je kriv zlorabe ulanućenja međunarodnog prava, koja ne smije ni najmanje nas sprječiti u vođenju borba.

Talijansko bojište.

Jučer su Talijani razvili na Doberdovsko visoravni povećanu ali potpuno bezuspješnu djelatnost. Nakon žestokog streljanja pojedinih prostora topništvom svakog kalibra, kušali su već-prije podne nekoliko nastrija uzduž ceste istočno svogel Martina, ali su bili svi odbojeni. Naše je topništvo djelovalo razorno na natrag bježećeg neprizatelja. Prama večeri topništvo je paljba postala žestoka. Na to su slijedile opet pojedine pjesmačke navale, koje su se sve izjavile u teškoj gubitke Talijana. U južnoj Tirolskoj diviji su neprizateljske siltije, što su napale naše straže u Marko, bile natjerane u bijeg.

Zamjenik poglavice generalnog štožera, pl. Hofer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 4. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Istočno bojište.

Vojna skupina Hindenburgova izjurila je jučer novom utvrdu Friedrichstadta, zarobila 37 časnika i 3325 momaka i otele 5 pušanih strojeva. S obje strane Vije opetovao je neprizatelj bezuspješne navale, te je pustio 800 zarobljenika osim znanitog broja mrtvih i ranjenih. U i oko Grodva bija još borbe. Tijekom noći pošli su Rusi posuda potučeni u istočnom pravcu natrag. Tvrdjva sa svim utvrđama jest u našem posjedu. Umićenje neprizatelj bio prvogjen. 6 teklih topova i 2700 momaka ostalo je u našim rukama. I južno Grodva ispraznio je protivnik poziciju Njemana. Između nšća Svistoła i u okolici sjeveroistočno sume Białowieže navajuje vojska Gallwitzova, koja je dosada zarobila 800 Rusa.

Kod vojske skupine bavarskog princa Leopolda traje borba za močvarnu uzinu sjeverno i sjeveroistočno Pružanija.

Vojna skupina Mackensena: Neprizatelj drži još u jednoj mosenj utvrdi kod Berezakarske, dalje južno bačen je protivnik natrag o okolici Drohičnaja.

Berlin, 5. septembra. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Istočno bojište.

Istočno Grodva uznamku od neprizatelja izna odsjeka Kotra, južno od Jezora. Broj zarobljenika iz borba oko Grodva povećao se na 3600 momaka. Juzgospadno Volkoviska neprizatelj je ponovno odnahaen te je zarobljeno 520 momaka.

njezna, hrla kao vragoljak. Zuto joj se perje ljeskalo kao zlato, oči joj sijevale kao crni biser, a te sitne ružičaste nožice bijahu toli fine, taj ružičasti kljunčić toli gladak! Ta ni ina gospodinja ne umije toli nježno premetati nožicu. Po sto puta skoknu od šipke na šipku, naberi glavicu, protegnu vratlic, strese kraljicu, kljumu dva tri puta u komadić šećera. Zatim skoči na rub čačke, koja je na dou gajle čine stajala. Zavinu glavicu, pogleda crnim okom u vodu i skoči u čašku — u vodu. Da vidiš čeprkanju! Zutić zaroni, izroni glavom, udari kraljeva. voda pškala širom u sto svijetlih kapica. Sad skočila pletica na šipku, strese se, čisti se. U kljunu joj osta pavuljica. Malič je pod noge, pa čupa, pa čupa, pa se igra. Sreća sjeva, list se zeleni, ruža cvijeta na prozoru, malič udari cip! cip! a poslije se otvori grčice i čini vrazlje vije i iralalije; kako mu od veselja igra to nije malo, drobnopletičje srdcaše! Ni nije karninac sam. Kako će on Bogorodički palti kandeljo; ta to je malen žut poganin! Kraj njega do prvaka sjedi ženka, ako je ženka. U okni mah ne možeš toga razabrati. Kako da vam ju opišem? Nije to lak posao. Jeste li kada vidjeli ljudskaru od straz-

izvošten je izlaz iz močvarnih ljesna kod i južnoistočno Novogdvora. I dalje istočno napredovali smo i zarobili preko 400 momaka i zaplijenili 3 strojne puške. Neprizatelj je pod pritiskom naše navale ispraznio mostobran Berezakarske. U okolici Drohičnaja neprizatelj se je jučer još jednom oporo, te biva dalje napadnut. Vojska Botimerova izjurila je niz neprizateljskih predpozicija na zapadnoj obali Sereta.

Vrhovna vojna uprava.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 4. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja: Nezakoni transportni parobrod „Sausland“ u Egejskom je moru od njemačke podmornice torpediran i potopljen. Veliki dio na brodu nalazećih se četa potonuo je. Na dardanelaski i na drugim frontama nikakva promjena vriedna spomena.

Srbija pristaje na predloge četvornog sporazuma.

Solun, 5. septembra. (B. u.) Grčke novine donose iz upućenog vrela vijest, da je Srbija preknječu predala odgovor na notu vlasti sporazuma. Prama njoj, da je pristala Srbija na predložene teritorijalne koncesije, samo da zahtijeva jamstvo u pitanju sigurnosti budućih granica te da je stavila uvjet, da ne smije uslijediti odstup zemalja odmah. Vlasti četvornog sporazuma da su veoma zadovoljne s tim odgovorom.

Veliko je pitanje da li odgovara ova vijest istini, kojom se upravo grčka izvješća ne odlikuju. Tesko je, da će Bugarska pristati na zahtjeve četvornog sporazuma, i kad bi Srbija bila spremna, da zbilja bezuvjetno prihvati sve bugarske želje. I sam Pašić računa sa činjenicom, da je Bugarska stavila tako prekonjerne zahtjeve samo zato, da jih Srbija ne može ispuniti, a da tako svali krivnju izostalog sudjelovanja u dardanelaskom podvratu na Srbiju. I baš radi toga je Pašić pristao na predloge sporazuma, jer je uvjeren, da će Bugarska naći kojekakvu sitnicu, e izbjegne ratu sa Turskom. Tako su poztvornost Srbije i spremnost Bugarske za rat u ententu samo prividne. Samo onda je moguća intervencija u Bugarsku, kad bi uspjelo rusofilnoj stranici, t. j. Danevu i Gešovu, da zbace sadašnju vladu, jer su rusofili spremni ići u rat za ententu i bez koncesija samo na podlagi obećanja četvornog sporazuma. Radi toga ne će bugarska vlada, da sazivlje parlament.

Sporazum između Grčke i entente.

Atena, 4. septembra. (D. u.) Koncipni je ugovor između Grčke i ententnih vlasti obzirom na grčku trgovinu i parobrodarstvo, potpisan. Grčki brodovi ne će više biti pretraživani na putu kao dosada.

Rumunjska zabrana prevoza.

Ha g. 5. septembra. Reuter javlja: U jednoj izvaji, što ju je Rumunjska podala centralnim vlastima obzirom na zabranu prevoza ratnog materijala, vije se, da se istu za to izdalo, da se sačuva neutralnost. Ona je bila dužna da to učini obzirom na turško-talijanski rat, pošto Rumunjsku vežu prijateljske sveze sa Italijom.

Balkan.

Manchester, 5. septembra. „Manchester Guardian“ piše u jednom uvodnom članku o balkanskom pitanju: Skora je odluka na Balkanu isključena. Balkanske su države male i siromašne. One bi dakako i dvaput više žrtvovala, samo da budu na strani pobjednika i da bude rat kratak . . . Ruski poraz dokazuje, da će rat još potrajati, te ne će to još pritegnuti Balkance u rat. Oni će konačno ustupiti u kolo, nu vrijeme nije još došlo, ako ne da bi nasukoro pali Dardaneli.

O politici Bugarskoj.

Sofija, 5. septembra. Ugledna bugarska osoba izrazila se o politici Bugarske u ovom smislu: „Politika, koju je po primio kabinet Radoslavov u početku rata pokazala se opravdanom, usprkos svih rusofilskih prigovora. Najveći diplomatski uspjeh kabineta stoji baš u koraku što ga je ententa poduzela u Srbiji i Grčkoj. Ovim postupkom priznala je ententa otvoreno, da je Bugarskoj po Bukarestanskom miru učinjena krivica. Pošto Srbi — uzevši u obzir ruske poraze na sjeveru — ne mogu vjerovati obećanjima entente, da će ih ova odsteliti za odstup cijele Macedonije, to je stalno da Srbija ne može protiviti stante pede na odstup svoje područje. Jasno je, da ententa ne može udovoljiti bugarskim zahtjevima. Radi toga ne će Bugarska ustupiti na stranu entente, već će i dalje ostati neutralna. Kako stvari sada stoje, ne bi Bugarska smjela ni odgovoriti nikako na ententinu verbalnu notu.

Neprizateljska podmornica potopljena u Marmarskom moru.

Carigrad, 4. septembra. (D. u.) Glavni stan javlja: Naš obalni strazarski brod „Beaschid“ potopio je u Marmarskom moru neprizateljsku podmornicu. Mornički nije bilo mogaće spasiti.

Poraz Esad paše.

London, 4. septembra. (D. u.) „Times“ javlja iz Ateue: Prama vijesti iz Skadra sukobite se čete Esad paše sa Mirditima. Zadnji su bili pobjednici, te su zarobili 500 momaka.

Bojevi na Kaukazu.

Carigrad, 5. septembra. (D. u.) Javljaju iz Erzeruma: Neprizatelj je kušao navaliću noću sjeverno Araksana na turške čete, ali su Rusi odvažnim protunavalama suzbijeni i potjerani u neredu sa bombama od njihovih opkopa. Rusi su pretrpjeli goleme gubitke.

AUGUST ŠENOVA.

Kanarinčeva ljubovca.

(Dalje.)

Matematik bi joj reko paralelepipedon, a ja velim, da je to nutrina ogromna jujeta — bijela bjelceta. Ni prašak nije drktao o sunčanjoj zraci, koja je kao prodirala kroz okance, ni najmanje nije osjećala — ne znam, da li sveta Marija ili sveta Kata, pred kojom je gorjelo srebrno kandilo. Još si video o zidu starinru kralju silku neke zenske, policu sa nekoliko starovječnijih čita i tanjura i uljeznice. U kutu stajale velika drvena škripanja i čudan ormar sa sto prelinaca, a sred sobe sto i stolac. Pa to vam je po prilici sve. Nu bilo je i živih stvorova u toj izbi. Ponajprije u zelenoj gajbici pletica uzvijala — kanarinac, žut kao žganac. Mila, duše mi, živimca, drobnat-

meštra ili harambašu serežanina? Silna pletca, je li? Grdne kosti, sta? Ni za pol prsta ne bijase manja ta musko-baba kraj kanarinca. Ruke su joj krupne, velike, široke nožurne, što stoje u papučah od ervene kože. Ne daj Bože, da ta noga ljudski korakne: kuća bi se srušila. Stara, velika glavurda bijase svježana crnom svilenom maramom preko čela, niz koje se spustila dva sjeđa uvojka. Pa kakovo lice! Dugo, široko, musko. Mrka koža nabire se u njem u sto nabora, u sto ostrih crta. Usta su joj široka, nos dug kvrgast, zavint na lijevu stranu preko debelih usana. Crne oči su ženskoj neobično velike, okrugle, a gledaju bez plama, bez iskre u svijet iznad debelih mjedenih očala, koje su spuzle do nosa. Zenska je sjeđa, al ima za čelo pod nosom silne crne brkove, gotovo kao muska glavica. Na njoj je crna, pozepljena sukinja i dugačak, pokpran lurnus od tamno-zelene svile. Prava je to groblja, je li? Ali ne biste se prepiljali, da se i na noge dignu, nu se dići ne može, jer je gotovo viša od svoje sobice. A u tom brkatom garavom lice dječke tolika blagost, tolika plahošt, da te neko tajno smilovanje uhvati za srce; i oči gledaju u svijet, kao kad dijete gleda sibu učiteljevu, te debele usne vazda trepte, kao da vazda Boga mole. Nema silnara, da pogodi lice, kad ga čudno obavjasta prjetno sunce, da pogodi taj kontrast, gdje se iz stare ispušane kore tijela izvija zelena grančica duze. Ta i tja, kako vidjite, samo nagadjam, natucam tražeći pravu riječ, ali etim, da je nasao nijesam. A kad progovori ta silna musko-baba! Gmi, mislite, je li? A da! Piskuta, piskuta. Govor joj je tanko, plačljivo, isprekidano pojanje, bez promjene, bez naglaza. Slušaj ju jednu uru, zaboljet će ti glava. Čisto mi je godilo, kad sam, obnašav to cijelo budiste ljudske nevolje, znao u to čisto gnezdasce, koje mi se činilo kao rumena kolica na grijolji jabuci, kao treptaj zvjezdice kroz mutne oblake. Sustavih se smjerno na vratih, kao da sam stajao na prag starinske crkvice u pustinji. Starica kan da se strelisa s mojeja pohoda, i krenuvši glavom pogleda me sumnjivo preko noćala. Zatim se dignu, pokroči poguta dva, tri koraka prama meni, gledajući me svejednako sto u čudu, sto u strahu.

„Dobar dan, gospodjo“, pozdravih ju uljudno. (Dalje slijedi.)

Italija nezadovoljna.

Chiasso, 5. septembra. Jedan dio talijanske štampe raspravljajući balkansko pitanje, došao je do stanovita one lise, kojoj je bilo grozljive kiesel. Tako govori zadnja „Idea Nazionale“, koja je prije toliko pozivala na pomoć balkanske države. Sada se mora ententa pouzdati samo u svoju moć. Rat će odlučiti samo velike narodnosti. Ententa ne treba pomoći Balkana. List veli, da Srbija nije u stanju zadovoljiti zahtjeva Bugarske. Bugarski je kralj u savez sa austrijcima i njemačkim. Nu ako budu Njemačka i Austrija htjele napredovati na Balkan, onda će se i Bugarska probuditi.

Talijan o našoj južnoj granici.

Lugano, 5. septembra. Talijanski zastupnik Cicotti, koji se među ratnim izvještajima nalazi na fronti, piše u svojem izvještaju: „Ne može se prenutiti, što su sve ovdje gori Austrijanci postigli. Puk uspoređuje svaki novčić, svaki živez sa našim carinarskim i poreznim sistemom. Austrija je u ovom području vodila „pograničnu politiku“ od koje mi u Italiji nemamo ni pojma, a koja sastoji u tome, da se pridobilo pučanstvo sa socijalnim radom i njegovim unapređivanjem. Mnoge i ugodne ceste, kućna higijena, vodovodi, električna rasvjeta, u kratko svako i najmanje selo ima sve, što mu treba. Između rastrkanih kuća nalazi se krasna školska zgrada, bolnica sa liječničkim, primajom, sve to na državne troškove. I sve se to učinilo sa najmanjim troškom, t. j. uz male poreze. A mi? Bolje je da sutimo“ . . .

Jučer navečer podao se Njegova Ekceklencija ministar neslobodnih krajeva, Bürzel, vulgo Barzilai, u pratnji svojeg adjutanta poručnika Rafajela Levija u glavni stan.

Kritika engleske ratne uprave.

London, 5. septembra. Ratni dopisnik „Timesa“ nastavlja kritikom engleske ratne uprave. Najbolje je vodio engleski rat za vrijeme sedmogodišnjeg rata državnih Pitt. Danas vode na njegov način rat Nijemci ali ne Englezi. Pitt je imao stanovite, da se odgovornost za vođenje rata prenese samo na jednu osobu, ako se sposobna osoba nađe, inače neka se to povjeri čim manje osobama, i da im se stavi uz bok sposobne strage, i da kabineto lojalno podupire ovo ratno vijeće. Kritičar dvoji o tome, da su Asquith i drugi članovi kabineta dorasli Pittu i da ima sada upravo dobrih strage u ratnom vijeću. Najbolji engleski stopski časnici bili su odmah iza proglašenja rata poslani na frontu i sada je Kicener ostao bez dobrih savjetnika. Samo puki slučaj je, što se tu i tamo koji stopski časnici povratili u London. Neuspjeh u Dardanelima ima se pripisati baš ovim nedostacima.

Fajna akcija za mir.

Vashington, 5. septembra. Amerikanski stožernik Gibbons predao je predsjedniku Wilsonu papino pismo, koje raspravlja o pitanju svjetskog mira. Kardinal je također posjetio državnog tajnika Lansinga.

Rusija prijeti posebnim mirom.

Stockholm, 5. septembra. Petrogradska „Riječ“ piše: Engleska nam mora dati kapital ili strategičku pomoć, inače ćemo sklopiti posebni mir. Sa zanimanjem čekamo, što će nam Engleska odgovoriti. Atena, 5. septembra. Ruska vlada je obavijestila ententu, da se sklopiti posebni mir, ako se dardanelska akcija čim prije sretno ne privede kraju.

Rotterdam, 5. septembra. „Nieuwe Rotterdam Courant“ javlja: U Rusiji se od dana do dana množi skupina, koja je za to, da se sklopi posebni mir sa centralnim vlastima, ako ove zajamče da će Srbija moći i dalje opstajati priključivši joj sjevernu Albaniju, čime bi Srbija dobila izlaz na Jadransko more. Macedonija bi se tako preporučilo Bugarskoj.

Baron Albori umro.

Beč, 5. septembra (D. u.) Bivši je zemaljski glavar Bosne-Hercegovine predsjednički general Albori umro jučer večer.

Koliko gubi Rusija Poljskom.

Gubitak Poljske jest za Rusiju nesamo od velike strategičke, političke i moralne važnosti, nego i u fiskalnom pogledu jest taj gubitak vrlo velik, koji je narasao ruskim financijama uslijed zaposjednuća Poljske po njemačkim i austro-ugarskim četama.

Uz poznati način, koji je već karakterističan za rusku upravu, slijedeće nam brojke pružaju sliku dohotka, što ga je Rusija primala iz Poljske do god. 1911. Brojke u ovoj godini pokazuju veliki porast. Nu pošto su se dohoci u zadnjim godinama povećavali, to je i opravdano misljenje, da su se brojke od god. 1911. znatno povisile. Dohoci Poljske iznosili su god. 1905. 122,450,000 rubalja, a god. 1907. povećali su se na 167,180,000 rubalja, a četiri godine kasnije na 228,360,000 rubalja. Pošto su izdaci iznosili 124,500,000 rubalja, to je ostalo čistog dohotka iz Poljske iznosilo 104,000,000 rubalja, koji se je kroz u zadnje dvije godine stalno povisio. Stalno možemo računati, da je godine 1913. čisti dobitak iznosao 125 milijuna rubalja.

Dohoci, što ih je ruska država primala iz Poljske, daču se razdijeliti a pet dijelova: direktni porez; indirektni porez, porez biljeva, monopol poste, brzjava i rakije, kaošto dohoci državnih poduzeća. Što se najprije direktnog poreza tiče, to imamo u prvom redu zemljarinu, koju moramo dijeliti u tri dijela, obična zemljarina, prirezi i kućarina. Proračunanje zemljarine jest jako komplicirano. Obzirom na to i njegovu plodnost, cijela je Poljska razdijeljena na 5 okruga i nista manje nego 84 kotara, za koje zakon predviđa 84 razne tarife. Prirezi zemljariji iznosili su 60% ove. Kućarina se mjerila po veličini kuće. Osim zemljarine moramo jošte spomenuti gradski porez za stanovanje, kojega mora plaćati svaki, bez obzira na to, da li stanuje u svojoj kući ili stanuje u stanu, što ga je uzajmno. Ovaj porez nije u svim gradovima jednak, nego ga oblasti odmjere prema trgovačkim prilikama grada. Stanovi za koje se plaća 60—300 rubalja, prosti su ovog gradskog poreza. K izravnim porezima ubrajamo dalje porez za industriju i rentu. K ovima treba opeta računati drugi prirez od 5%.

Indirektnim porezima ubrajamo najprije monopol za rakiju, duhan, papir za cigarete, porez na slador, petrolej, žigice i carinu. Austrijanski list „Polen“ računa, da je Rusija primila iz ove grupe poreza u god. 1911. okruglo 113 milijuna rubalja, od kojih je otpalo na carinu okulo 99 milijuna rubalja. Porez biljeva iznosi okruglo 18 milijuna rubalja. Monopol poste, brzjava i rakije donio je Rusiji u god. 1911. u Poljskoj 55,635,000 rubalja, od kojih otpada samo na monopol rakije 46,362,000 rubalja.

Dohoci, što ih je Rusija primila iz Poljske bili su prema tome vrlo znatni. Na glavu je iznašao taj porez 18-32 rubalja, dočim je u Rusiji uopće dolazilo poreza 12-25 rubalja po glavi. Sa Poljskom izgubila je Rusija najbogatiju državu, a ruski fiskus najbolji porezovni objekt.

Gospodarski pregled.

Govrivo.

Budućne zime bit će na selu veća nepriklaka sa pomanjkanjem drva, negoli opskrba živeza. Kod nas u Istri tako i tako nijesmo do sada obzirom na drva bili svuda dobro opskrbljeni. Ove godine bit će za to slabije, jer nema kod kuće muških, žene i djeca će to teško prikriti. Treba za to da nase žene stede čim više, da se potroša umanju. Treba paziti na svako „poleno“, jer bi mogla biti zima neugodna. Mnogi će se opskrbliti kamenim ugljenom, nu svi ne će, a najmanje naši seljaci.

U Italiji nemaju nista kamenog ugljena i treba da ga uvoze iz tujine. Prije su ga jeftino dobivali iz Njemačke, i to kvintala 4-35 liraja, a sada ga moraju plaćati Englezima po 8 liraja kvintala. Ako promislimo, koliko se milijuna kvintala upora za željeznici i tvornice, lako ćemo razumjeti, koliko je Italija dobila, što je stupila na stranu entente. God. 1914. su kupili onog ugljena 154 mil. kvintala, sivog 237 mil., a koksa 22 mil. kvintala. Prama godini 1913. ga je mnogo manje, što vrlo lako razumijemo. Mnogo je tvornica sada zatvorenih, željeznički promet u nekim krajevima ustavljen, i manjkalo

je radnika. Ukupno su lani kupili 36 mil. kvintala manje, negoli god. 1913. S prvim septembra misle cijene ugljena uopće povisiti.

Meso.

Kako javlja građanka „Tagespost“ od dne 20. augusta, bilo je na zadnjem gradskom sajmu samo 10 glava goveda. Vlada je ustanovila maksimalne cijene. Seljaci su bili tuženi radi povisjanja cijena. Blago im je zaplijenjeno, dok ne bude svršena rasprava. Seljaci su se bojali — najmiste je bilo prazno. Predsjednik mesarske zadruge bio je pozvan na namjesništvo. Mnogo je mesara moralo zatvoriti svoje mesarne, jer nisu imali što proizvoditi. Gračanima je prijeto najgori post. S. Renner, predsjednik mesarske zadruge, je izjavio, da se preko 1000 glava goveda iz građake okolice prodalo drugom.

Maksimalne cijene za Štajersku su najbrže za sada otpavljene.

Krumpir.

Ove godine treba dobro paziti i na krumpir. Uredit će ga mnogo. Nu među ratnijim vrstama ima ga dobro polovica gnijolj. I med kasnijim krumpirom ima mnogo slabog. Krumpir je seljaku glavna hrana. Konobe, u kojima se stranjuje krumpir, treba dobro zračiti i popoditi daskama, da ne bi vlačilo tlo gnijole posjiesilo. Umjesno bi bilo, ako bi se u takvim konobama više puta zapalilo malo sumpora, ta poznato je, da je sumpor najviše neprijatelj gnijanja.

Posvje ćemo godine uporabiti mnogo krumpira, ne će se smjeti s njime toliko krmiti blago, da ga ne pomanjka ljudstvu.

Krema.

Jako se preporuča žada pobiranje zeluda za krmu. Nabrani selid treba u sušilnici ili običnoj peći dobro posušiti, a onda olupiti. Kao što je poznato, ima želdju koji gorak okus, za to živina ne voli. Da se taj okus iztubi, namošt se želdj tu puta ili se ga kuha. Voda se mora iscedjiti. Njim se lako krmu sve životinje. Manjim životinjama daje se ga na dan po pol kg, a govodima i konjima po jedan kg. Još bolji negoli želdj jest divlji kestjen, koji se isto tako pripravi kao želdj. Dobro je i lišće od lipe.

Razno.

Vrijeme za spravljanje olave nije baš najugodnije. Bil će je mnogo. Vina ne bude mnogo, najbrže manje nego lani. U puljskom kotaru, možemo reći, ne će biti ništa vina, napram drugim godinama. Ako bude vrijeme ugodno, bit će kajpića dobara. Vojna uprava preporuča ranjenim vojnicima vino. I vojnicima na fronti ugadja. Vojna je uprava odredila, da se smije bijelo i crno vino kupovati od seljaka. Ako vina trebaš, kupoviti si ga na vrijeme.

Dne 23. augusta bilo je na bečkom sajmu 3560 goveda i to iz Češke 2394 goveda, iz Ugarske 401 glavja. Plaćalo se vole I a. 2 K 96 h do 3 K 10 h, II a. 2 K 32 h do 2 K 80 h, III a. 2 K 20 h do 2 K 50 h, krave 2 K 04 h do 2 K 60 h, najviše do 3 K 10 h.

Svinja je bilo dne 24. augusta na prodaju u Beču 18,320. Prodavalo se za meso: I a. 3 K 80 h do 3 K 96 h, II a. 3 K 60 h do 3 K 78 h, III a. 3 K 40 h do 3 K 58 h; debele: I a. 3 K 80 h do 3 K 90 h, II a. 3 K 70 h do 3 K 78 h, III a. 3 K 56 h do 3 K 78 h.

Jesen je jako manjkati debelih svinja. Nesto će se stvar poboljšati, jer se svijnje smiju krmiti turkijom, nu masti će svejedno manjkati.

Krumpir se u Beču prodaje 16—18 K kvintal, 13—14 K kvintal. Neke su pokrojine u Braziliji u kritičnom položaju, jer Englezi ne pušte izravni kavu u Austriju i Njemačku. Tamo je kava glavni proizvod. Kava imadu toliko, da ne znadu, kako će s njome. K nama dodje sada najviše kava iz Nizozemske. Nu Englezi vole, da se za Nizozemsku došta 60,000 vreća na sedmicu. Svi pokušajji braziljanske vlade, da bi Englezi dozvolili prevoz kave, ostali su bez uspjeha. Na malo za to briga. Za sada imamo kave dostatno.

Škola.

Ministar bogostovja i nastave donisio se nečemu zgodnome. Izdao je naredbu, u kojoj veli, da kod nas mnogo djece ide u gimnazija, i da je to na sve strane slabo. Čim ima više gimnazija, tim više

ljudi silu u državnu službu. Činovništvo se radi toga neprijemno množi, a drugo guda uznanjaka vjehstih sila. Preveliki broj gimnazija jest prije svega uzrok unutnji broj među narodima. Ako gledamo Česi, Slovenci ili Hrvati kakvu učenjaku nazivu, brzo ju hoće imati i Nijemci. Talijani, ako je i nije treba. Jednomu učenjaku, što mu treba, a drugomu se daje, da se udovolji njegovoj želji po gospodarnjše gimnazija; za svaku česku gimnazijmačka, za svaku rusinsku poljska. To još nepametnoj licitaciji došli smo po to, da djaci, koji imadu svih osam gimnazijjskih razreda i maturu, moraju tražiti najniže službe.

Za državu i za gospodarski život uopće jest ta stvar silu pogibeljna i stesna. Za to neka bi vrijedilo nekako, neka bihudo gimnazija samo toliko koliko ih ustojeno treba, a rodiljete nam radije šalju stroju djecu u strukovne škole: obrtne, trgovačke, poljodjelske, gospodjinske. Ljudi, koji što znadu, treba svuda, i lakovim se svuda obećaje dobar zaslužak. Klokaj, našim ljudima odnijeli kruha tuđi radnici, er su nasi neuki? Koliko stranaca živi u našoj državi u boljim službama i to u obrti, bankama i trgovini? Nu mi nemamo škola za strukovnu naobrazbu, kako drug narod Austrije. Dužnost je vlade, da nam to prikrbiri. Gdje su nam toli tužne škole za kućanice (Haushaltungsschule). U Puli imade po raznim službama toliko naših djevojkica, koje su radi neznanja obavljaju kućnih poslova pravi križ za sebe i gazdaricu. Za ove bi se morao uvesti kakav nedjeljni tečaj, gdje bi se naučile bar pristojno ponasati se, a da se ih ujedno očuva od sramotnih nedjeljnih zabava. O drugim skolama inače nema ni ove godine govora.

I pučka će škola imati poteškoća. Za dječju bit će dane polakšice, što su vrijedile i prošle godine, mu za druge, koji ne će rodiljevima pomoći, treba da se osigura škola, i da se ih silu redovitom poljsku. Mladost mora pomoći kod kuće, gdje manjkaju muzevi i brćana, nu ne smije podivljati i skakati. Mjesna školska vijeća imadu veliku i tešku zadaću, da ovo sve urede i predlože višim oblastima shodne prijedloge.

Razne vijesti.

C. k. hrvatska velika gimnazija u Pazinu. Školska godina 1915./16. otvorit će se dne 18. rujna svečanom službom Božjom. P r i j a m n i ispitni za I. razred obdržat će se dne 16. a p o p r a v n i i n a k n a d n i ispitni dje obdržat će se dne 16., a za više razrede dne 16. i 17. rujna u gimnazijskom upraviteljstvu.

Privatna ženska učiteljska škola (II. i IV. tečaj) u Pazinu. Školska godina 1915./16. otvorit će se dne 18. rujna svečanom službom Božjom. P o p r a v n i i n a k n a d n i ispitni obdržat će se dne 17. i 18. rujna.

† Petar Hasček. U Puli dobro poznata ličnost, umirovljeni oficijal redarstva i zvjepodnik gradske straže u Puli, Petar Hasček, preminuo je jučer u zemaljskoj bolnici u svojevitu činovnika brionske gopostije. Pogreb bit će sutra na 3 sata posvje podne iz zemaljske bolnice.

Jesi li kada mislio na to, koliko je jedna milijarda? . . . Jedna milijarda u zlatu teži 322.500 kg. Ako bismo ovu težu htjeli voziti, trebalo bi 24 željeznička voza. Ako bismo uzeli za 1 milijardu zlatni novac po 20 K i postavili ga u red jedan za drugim, taj bi red bio dug 1050 kilometara. Ako bi ih nalozili jedan na drugi, visina tog zlatnog stupa bila bi visoka nista manje nego 33 kilometara.

Rodoljubni darovi vreća za pijesak. Vojna uprava nužno treba znatniji broj vreća za pijesak. Iste moraju biti izrađene od ustrajnog tkiva, veličine po prilici 40 kroz 60 cm, providjene na užoj otvorenoj strani jakim konopcem, te moraju biti takove boje, da ne upadaju previše u oči, kao na pr. žute, sive. Za ove vreće moći će se na zahtjev prema kakvoći isplaćivati iznos od 50—70 para po komadu. Primanje i eventualno isplaćivanje izrađenih vreća uslijedit će po vojničkom postajnom zapovjedništvu u Trstu, koje će skrbiti i za daljnju otpremu. Da vojna uprava uzgome čim prije dobiti ove vreće, uprava će na pučanstvo, koje je pokazalo već toliko nepesnebnog rodoljublja, poziv, da daruje, koliko izrađuje ove vreće obzirom na veliki rodoljubni svrhu isith.

Kupite žigice
„Družbe sv. Ćirila i Metoda“